

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Γ' ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΛΥΚΕΙΩΝ
ΙΣΤΟΡΙΑ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ (08/06/2026)

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΘΕΜΑ Α1

- α. σελ. 23 « Εθνικές γαίες...εκμετάλλευσης»
β. σελ. 208 « Ένα σοβαρό ζήτημα...εγκατάστασής του»
γ. σελ. 77 « Το Εθνικόν Κομιτάτον...αυτοκρατορία»

ΘΕΜΑ Α2

- α. ΛΑΘΟΣ
β. ΛΑΘΟΣ
γ. ΣΩΣΤΟ
δ. ΣΩΣΤΟ
ε. ΣΩΣΤΟ

ΘΕΜΑ Β1

σελ. 18

Αν λάβουμε υπόψη τις παραγωγικές δυνατότητες της Ελλάδας στη διάρκεια του πρώτου αιώνα της ανεξαρτησίας της, δεν πρέπει να μας εκπλήσσει το γεγονός ότι το μεγαλύτερο μέρος του εξωτερικού της εμπορίου αφορούσε γεωργικά προϊόντα. Στις **εξαγωγές**, περισσότερο από τα 2/3 (σε αξία) του συνόλου, ήταν γεωργικά προϊόντα. Η γενική τάση μάλιστα οδηγούσε προς τη διεύρυνση του ποσοστού των εξαγωγών αγροτικών προϊόντων, που έφτασαν να αντιπροσωπεύουν τα 3/4 των συνολικών εξαγωγών στη δεκαετία 1900-1910. Στην κατηγορία αυτή την πρώτη θέση είχε η σταφίδα, που από μόνη της πλησίαζε σε αξία το 1/2 των συνολικών εξαγωγών. Ακολουθούσε με μεγάλη διαφορά το ελαιόλαδο και, μετά το 1900, το κρασί.

Εκτός από τα παραπάνω είδη, εξαγόταν μικρές ποσότητες φυτικών προϊόντων για βιομηχανική επεξεργασία, το βαμβάκι, για παράδειγμα, την εποχή του αμερικανικού εμφυλίου πολέμου ή ο σταθερά ανερχόμενος καπνός, που όμως αντιπροσώπευε ακόμα ασήμαντο ποσοστό των εξαγωγών (2-3%). Μέχρι το 1880 επίσης υπήρχε σημαντική εμπορική κίνηση στα κατεργασμένα δέρματα, η οποία όμως σχεδόν εξαφανίστηκε στη συνέχεια. Στην κατηγορία των πρώτων υλών, τις εξαγωγές συμπλήρωναν τα μεταλλευτικά προϊόντα, που από το τέλος του 19ου αιώνα πλησίαζαν το 1/5 της συνολικής αξίας των εξαγωγών. Επρόκειτο κυρίως για μόλυβδο, για μαγγανιούχα μεταλλεύματα, για σμύριδα και θηραϊκή γη. Οι εξαγωγές βιομηχανικών προϊόντων ήταν κυριολεκτικά ασήμαντες.

ΘΕΜΑ Β2

σελ. 167

Σημαντικότερες ήταν οι επιπτώσεις από την άφιξη των προσφύγων στην εθνολογική σύσταση του πληθυσμού της Ελλάδας. Το 1920 η Ελλάδα είχε 20% μη Έλληνες ορθόδοξους, ενώ το 1928 μόλις 6%. Ο ελληνικός πληθυσμός της Δυτικής Θράκης και της Ηπείρου αυξήθηκε, ενώ η Κρήτη, η Λέσβος και η Λήμνος εξελληνίστηκαν πλήρως. Η κυριότερη όμως μεταβολή στην εθνολογική σύσταση λόγω της εγκατάστασης των προσφύγων συνέβη στη Μακεδονία. Το ποσοστό των μη Ελλήνων ορθοδόξων που ήταν 48% το 1920, έπεσε στο 12% το 1928. Η ενίσχυση του ελληνικού χαρακτήρα της Μακεδονίας είχε μεγάλη σημασία για τη διατήρηση της εδαφικής ακεραιότητας της Ελλάδας. Εξάλλου, αραιοκατοικημένες περιοχές της Βόρειας Ελλάδας, κάποιες από αυτές παραμεθόριες, εποικίστηκαν από πρόσφυγες. Με τον τρόπο αυτό κατοχυρώθηκαν οι νέες περιοχές που ενώθηκαν με την Ελλάδα μετά τους Βαλκανικούς πολέμους και ενσωματώθηκαν στον εθνικό κορμό.

ΘΕΜΑ Γ1

σελ. 59 «Κατά τη προεπαναστατική...πλοιοκτητών»

A. σελ. 59 «Ο ανταγωνισμός...ανθρώπους»

Από το κείμενο A πρέπει να τονιστεί:

1. Δεν υπήρχε κεντρική εξουσία ικανή να ελέγχει και να υπερασπίζεται τους ανθρώπους.
2. Καθένας ήταν αναγκασμένος να αναζητεί αλλού στήριγμα και προστασία.
3. Εξασφάλιση μίας θέσης ανάμεσα στους άλλους.
4. Ανάλογα με το πόσο δυνατός ή αδύνατος αισθανόταν, γινόταν οπαδός κάποιου ισχυρού ή συγκέντρωνε ο ίδιος οπαδούς γύρω του.

B. σελ. 59 «Οι παραπάνω λόγοι...πλοιοκτητών»

Από το κείμενο B πρέπει να τονιστεί:

1. Φυσικούς και αξιόπιστους συμμάχους σε έναν κόσμο γεμάτο κινδύνους έβρισκε κανείς [...] στην οικογένεια.
2. Οριζόντιες συμμαχίες με άλλες οικογένειες ή πρόσωπα της ίδιας κοινωνικής θέσης.
3. Κάθετες με υψηλότερα ισταμένους πάτρωνες και με τις οικογένειές τους.
4. Πέντε θεσμοί συντηρούσαν τις οριζόντιες συμμαχίες οικογενειών, δημιουργούσαν αλληλεγγύη στις κάθετες, ιεραρχικά δομημένες πελατειακές ενώσεις και υποχρέωναν τα μέλη τους να τηρούν ορισμένους κανόνες συμπεριφοράς: γάμος, υιοθεσία, αδελφοποιία και κουμπαριά σε γάμο ή βάπτιση με κάποιον ισχυρό.

ΘΕΜΑ Δ1

σελ. 246 – 248 « Η κυρία πλουτοπαραγωγική πηγή...αλλά και της Ευρώπης».

Τραπεζούντα:

από το βιβλίο σελ. 246 « Η Τραπεζούντα ... Ανατολικού Πόντου»

Από το κείμενο Α πρέπει να τονιστεί:

1. Στην Τραπεζούντα το 1869 η αξία των εισαγωγών είχε φθάσει στα 62.787.464 φράγκα, με χώρες προελεύσεως κατά σειρά: Αγγλία, Περσία, Γαλλία, Ρωσία, Ελβετία και προτελευταία την Ελλάδα με 131.150 φράγκα, και των εξαγωγών στα 37.901.438 φράγκα, με προορισμό κατά σειρά: Περσία, Κωνσταντινούπολη, Ρωσία, Γαλλία, Καύκασο.
2. Στον Πόντο η οικονομική δραστηριότητα περιοριζόταν στην παραλιακή ζώνη και σ' αυτή πάλι ήκμαζε το ελληνικό στοιχείο. Το σπουδαιότερο κέντρο ήταν η Τραπεζούντα, που βρισκόταν στο τέλος του χερσαίου δρόμου και στο επίκεντρο της επικοινωνίας της Περσίας και της Κασπίας με όλη τη Μικρά Ασία και με τη Δύση. Το εμπόριο της Τραπεζούντας αναπτύχθηκε ιδιαίτερα από το 1883, όταν η Ρωσία απέκλεισε την οδό μέσω Καυκάσου στο περσικό εμπόριο, μέχρι το 1906, οπότε αποκαταστάθηκε πάλι η επικοινωνία μέσω Ρωσίας. Στο διαμετακομιστικό εμπόριο της Τραπεζούντας η ελληνική ναυτιλία έπαιζε σημαντικό ρόλο -ερχόταν τρίτη στις εισαγωγές και εξαγωγές στο λιμάνι της πόλεως. Υπήρχε υποκατάστημα της Τράπεζας Αθηνών, ενώ οι ντόπιοι μεγάλοι τραπεζικοί και εμπορικοί οίκοι των Γ. Καπαγιαννίδη, αδελφών Φωστηροπούλου και των Θεοφύλακτου και Λεοντίδη ήλεγχαν την οικονομική ζωή του τόπου.

Αμισός :

από το βιβλίο σελ. 246 - 248 « Ανάλογοι ήταν ... στους Έλληνες»

Από το κείμενο Β πρέπει να τονιστεί:

1. Δεύτερη σε σημασία ερχόταν η Αμισός που ήκμαζε ως κέντρο εξαγωγής καπνού και διέθετε και αυτή υποκατάστημα της Τράπεζας Αθηνών. Η Κερασούντα και τα Κοτύωρα ήκμαζαν επίσης· και εκεί το εμπόριο ήταν στα χέρια των Ελλήνων.

Από το κείμενο Γ πρέπει να τονιστεί:

1. Όσον αφορά στην Αμισό, που βασιζόταν περισσότερο στην αγροτική παραγωγή της ενδοχώρας της -ήταν άλλωστε ιδανική η θέση της, για να εξυπηρετεί την κεντρική Ανατολία- οι εξαγωγές από το λιμάνι της αυξήθηκαν εντυπωσιακά χάρις σε συγκεκριμένα προϊόντα, όπως κυρίως τον καπνό, το σιτάρι, το αλεύρι και τη βρόμη, ενώ το ύψος των εισαγωγών δεν μεταβλήθηκε σημαντικά, καθώς άλλα προϊόντα μειώθηκαν (βαμβακερά και μάλλινα είδη, μέταλλα), και άλλα αυξήθηκαν (καφές, είδη σπιτιού και ζάχαρη).

Κερασούντα :

από το βιβλίο σελ. 248 « Στην Κερασούντα ... και της Ευρώπης»

Από το κείμενο Γ πρέπει να τονιστεί:

Το λιμάνι της Κερασούντας, σε εξαιρετικά ευνοϊκή θέση για τις κεντρικές επαρχίες της Μ. Ασίας, παρουσιάζεται αναλογικά ως το πιο αποδοτικό στο εισαγωγικό και το εξαγωγικό εμπόριο.

